

Profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti alebo Profesionálne rodičovstvo

Rodina vždy bola a je prvým a základným prejavom sociálnej prirodzenosti človeka. Vytvára optimálne a ničím nenahraditeľné prostredie pre vznik života.

Rodinné prostredie a medziľudské vzťahy v ňom majú od prvopočiatku života dieťaťa i počas jeho dozrievania nezastupiteľnú úlohu - pri formovaní osobnosti, pri výchove charakteru a socializácii dieťaťa, pri osvojovaní si hodnôt ako najcennejšieho potenciálu človeka.

Každé dieťa má právo vyrastať v láskyplnej rodine, ktorá nezastupiteľne poskytuje dieťaťu bezpodmienečné prijatie, záujem, istotu a bezpečie ako nevyhnutné podmienky pre jeho zdravý psychický a sociálny vývin.

Poslaním profesionálneho rodičovstva ako jednej z možností zabezpečenia starostlivosti o deti je naplniť jednu zo základných (vitálnych) potrieb dieťaťa, a to potrebu blízkej osoby, s ktorou si dieťa vytvorí vzájomné puto – láskyplný vzťah. Tento vzťah má byť vzájomný, nie jednostranný, vzájomné puto, ktoré priaznivo ovplyvní jeho fyzický a psychický vývin, a ktoré sa stane prototypom pre utváranie citových väzieb a sociálnych vzťahov dieťaťa v jeho ďalšom živote.

Zážitok citovej väzby dieťaťa už v jeho ranom období života získaný v rodinnom „hniezde“, v „teple domova“ profesionálneho rodiča je pre neho existenčne dôležitý (napriek dočasnosti pobytu dieťaťa v profesionálnej rodine).

Profesionálny rodič musí byť pripravený na to, že dieťa, ktoré mu bude zverené do starostlivosti zažilo niečo bolestné - traumy z opustenia, zanedbávanie, týranie či zneužívanie.

*Rola profesionálneho rodiča je zložitá a aj samotný názov „profesionálny rodič“ nesie v sebe určitý rozpor. **Ide o spojenie roly rodiča a roly profesionála – vychovávateľa.** V niektorých situáciách prevažuje jedno, inokedy zase druhé. Je ťažké definovať aký je ten správny pomer medzi rolou rodiča a profesionála – vychovávateľa.*

Snaha o vyvážené spájanie roly rodiča a roly profesionála – vychovávateľa je súčasťou obsahu prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves
odbor sociálnych vecí a rodiny
Odborárov 53, 052 21 Spišská Nová Ves

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves realizuje prípravu fyzických osôb, ktoré môžu zabezpečiť vykonávanie ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia, výchovného opatrenia v profesionálnej rodine .

Organizačné podmienky zabezpečenia prípravy fyzických osôb, ktoré môžu zabezpečiť vykonávanie ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia , výchovného opatrenia v profesionálnej rodine

Harmonogram prípravy počas kalendárneho roka

1. Termín podania žiadosti: **do 28. februára** kalendárneho roku
Termín prípravy: marec až jún*
2. Termín podania žiadosti: **do 31. augusta** kalendárneho roku
Termín prípravy: september až december*

**Termíny prípravy sú orientačné. Príprava sa bude realizovať podľa počtu prihlásených záujemcov dvakrát alebo raz ročne.*

Žiadosť je potrebné zasielať na adresu:

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves
Odbor sociálnych vecí a rodiny
Odborárov 53
052 21 Spišská Nová Ves

Telef. kontakt: 055/2441603, 2441600

Email: zuzana.plihalova@upsvar.sk

Kontaktná osoba: Mgr. Zuzana Plíhalová - samostatný radca

I. Obsah prípravy:

- poskytnutie základných informácií - o náhradnej rodinnej starostlivosti,
 - o psychickom, fyzickom a sociálnom vývine dieťaťa a o potrebách dieťaťa,
 - o právach dieťaťa v ústavnej starostlivosti.
- nácvik praktických zručností vo výchovnej práci s deťmi a mladými dospelými,
- písomné zhodnotenie prípravy.

II. Členovia tímu:

Mgr. Zuzana Plíhalová – sociálny pracovník

PhDr. Ľubica Mackovjaková - psychológ agendy PPS

PaedDr. Anna Zajacová – riaditeľka Detského domova Žakarovce

Mgr. Blanka Vargová – riaditeľka Detského domova Spišské Vlachy

Prizvaní odborníci na jednotlivé oblasti podľa obsahu prípravy.

III. Všeobecné podmienky :

- prvý kontakt s klientmi, sociálne poradenstvo, organizačné zabezpečenie prípravy fyzických osôb a koordinátor prípravy: Mgr. Zuzana Plíhalová
- vyhľadanie členov tímu, konzultácia, prizvanie ďalších odborníkov
termín: január – február daného kalendárneho roku
júl - august daného kalendárneho roku
- priebežná propagácia prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti na úradnej tabuli úradu, pracoviskách úradu, webovej stránke, príp. prostredníctvom samosprávy a v kontakte s fyzickými osobami
- celková príprava záujemcu trvá v rozsahu 40 - 60 hodín (podľa príslušného kvalifikačného predpokladu podľa osobitného predpisu a ukončeného vzdelania účastníka prípravy) skupinovú, resp. individuálnou formou (časť prípravy sa musí zúčastniť aj partner)
- úrad práce, sociálnych vecí a rodiny spíše so záujemcom formulár:
Informácie o obsahu a podmienkach vykonania prípravy

- príprava a jednotlivé stretnutia sa budú realizovať v blokoch podľa tém v zasadačke Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Spišská Nová Ves a v priestoroch Detského domova Žakarovce, príp. Spišské Vlachy
- úrad práce, sociálnych vecí a rodiny po absolvovaní určeného rozsahu prípravy vykoná záverečný pohovor so záujemcom a vypracuje Písomné zhodnotenie prípravy, ktorého súčasťou je zhodnotenie záujmu fyzickej osoby o získanie informácií, zhodnotenie spolupráce v nácviu, uvedení motivácie a záveru, že fyzická osoba absolvovala alebo neabsolvovala prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti

Základné podmienky, rozsah a obsah prípravy sú upravené zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“).

Profesionálna rodina je organizačnou súčasťou zariadenia na výkon rozhodnutia súdu, v ktorom sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Týmito zariadeniami sú detský domov, detský domov pre maloletých bez sprievodu a krízové stredisko (ďalej len „zariadenie“).

V detskom domove sa vykonáva ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie v domácom prostredí zamestnanca (ďalej len „profesionálna rodina“), ktorý poskytuje starostlivosť určenému počtu detí v rodinnom dome alebo v byte poskytnutom detským domovom alebo v rodinnom dome alebo v byte, ktorého je zamestnanec vlastníkom, spoluvlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom.

V krízovom stredisku sa môže predbežné opatrenie vykonávať v profesionálnej rodine. Profesionála rodina poskytuje starostlivosť dieťaťu vo svojom vlastnom prirodzenom rodinnom prostredí.

V profesionálnej rodine zabezpečujú starostlivosť o deti manželia, ktorí sú zamestnanci zariadenia. Ak starostlivosť zabezpečuje jeden zamestnanec, na manžela tohto zamestnanca sa vzťahujú podmienky podľa § 39 ods. 4 a § 53 ods. 11 písm. b) zákona č. 305/2005 Z. z. rovnako. Manželia môžu zabezpečovať starostlivosť v profesionálnej rodine, ktorá je zriadená v samostatnom dome alebo byte, ktoré sú vymedzenou časťou detského domova, len ak sú obaja zamestnanci detského domova.

Vykonávanie rozhodnutia o ústavnej starostlivosti a rozhodnutia o predbežnom opatrení v profesionálnej rodine má prednosť pred ich vykonávaním v samostatných skupinách a v špecializovaných samostatných skupinách.

Profil profesionálneho rodiča

Definícia profesionálneho rodiča zo zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurately:

§ 52

(1) V detskom domove sa vykonáva ústavná starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie

a) v domácom prostredí zamestnanca detského domova (ďalej len „profesionálna rodina“), ktorý poskytuje starostlivosť určenému počtu detí v rodinnom dome alebo v byte poskytnutom detským domovom alebo v rodinnom dome alebo v byte, ktorého je zamestnanec vlastníkom, spoluvlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom;

§ 53

(1) Ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie sa vykonávajú podľa § 52 ods. 1 písm. a) najmä pre dieťa, ktoré

a) bolo odňaté zo starostlivosti rodičov na prechodný čas potrebný na úpravu pomerov dieťaťa alebo bolo prijaté do detského domova podľa § 51 ods. 2,

- b) vyžaduje na základe výsledkov odbornej diagnostiky liečebno-výchovnú starostlivosť alebo je občan s ťažkým zdravotným postihnutím,
- c) vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu porúch správania,
- d) vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu, že je drogovovo závislé alebo inak závislé,
- e) vyžaduje zvýšenú starostlivosť na základe výsledkov odbornej diagnostiky z dôvodu, že bolo týrané, pohlavne zneužívané alebo bol na ňom spáchaný trestný čin ohrozujúci jeho priaznivý psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin alebo je dôvodné podozrenie, že bol na ňom spáchaný takýto trestný čin.

(5) V profesionálnej rodine zabezpečujú starostlivosť o deti manželia, ktorí sú zamestnanci detského domova, alebo fyzická osoba, ktorá je zamestnancom detského domova. Ak starostlivosť zabezpečuje jeden zamestnanec detského domova, na manžela tohto zamestnanca sa vzťahuje § 39 ods. 4 rovnako.

(6) Manželia môžu zabezpečovať starostlivosť v profesionálnej rodine, ktorá je zriadená v samostatnom dome alebo byte, ktorý je vymedzenou časťou detského domova, len ak sú obaja zamestnanci detského domova

Nutné vzdelanie profesionálneho rodiča:

(9) Ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie môže vykonávať v profesionálnej rodine len fyzická osoba, ktorá spĺňa kvalifikačný predpoklad najmenej úplného stredného vzdelania, osobitný kvalifikačný predpoklad podľa osobitného predpisu (Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 41/1996 Z. z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v znení neskorších predpisov) a absolvovala prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti v rozsahu 40 hodín alebo spĺňa kvalifikačný predpoklad najmenej úplného stredného vzdelania a absolvovala prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti v rozsahu najmenej 60 hodín.

(10) Ak ide o dieťa podľa odseku 1 písm. c) a d), môže vykonávať ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie a výchovné opatrenie v profesionálnej rodine len fyzická osoba, ktorá získala vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a spĺňa osobitné kvalifikačné predpoklady podľa osobitného predpisu a absolvovala prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti v rozsahu najmenej 40 hodín.

(11) Príprava na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti spočíva najmä:

a) v poskytnutí základných informácií

1. o náhradnej rodinnej starostlivosti,
2. o psychickom vývine, fyzickom vývine a sociálnom vývine dieťaťa a potrebách dieťaťa,
3. o právach dieťaťa v ústavnej starostlivosti,

b) v nácviiku praktických zručností vo výchovnej práci s deťmi a mladými dospelými.

Úlohy profesionálneho rodiča:

- Naplňať psychické, fyzické aj sociálne potreby dieťaťa (bezpodmienečne prijať dieťa do svojej rodiny, hojiť či zmierniť dopady traumy z opustenia, re-saturovať jeho zanedbané vývinové potreby, pomôcť dieťaťu prepracovať negatívne zážitky a posilniť jeho sebaúctu a nádej do budúcnosti).
- Plniť si povinnosti, ktoré mu vyplývajú z pracovno-právneho vzťahu s detským domovom, ktorého je zamestnancom.

Vedomosti a zručnosti profesionálneho rodiča:

- Vedomosti stanovené zákonom ako náplň prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti
- Rodičovské zručnosti, medzi ktoré patrí:
 - schopnosť postarať sa sám o seba,
 - schopnosť empatie – vžitie sa do prežívania a myslenia dieťaťa a reagovanie na jeho skutočné vývinové potreby adekvátnym, rast stimulujúcim spôsobom,
 - schopnosť prejavovať náklonnosť, sympatiu a lásku iným a takéto citové prejavy od iných prijímať,
 - schopnosť byť vzorom a viesť dieťa priateľským spôsobom,
 - schopnosť učiť sa a meniť vlastné konanie, schopnosť tolerancie,
 - schopnosť určovať hranice a dodržiavať ich.
- Schopnosť konštruktívne riešiť konflikty a reagovať na napätie asertívnym spôsobom
- Dobré komunikačné zručnosti
- Ochota vyhľadať odbornú pomoc a podporu
- Schopnosť otvorene a konštruktívne komunikovať o problémoch
- Schopnosť rozpoznať a rešpektovať schopnosti a dispozície dieťaťa
- Orientácia v systéme SPOD a SK
- Schopnosť dodržiavať základné psychohygienické pravidlá

Osobnostná charakteristika profesionálneho rodiča:

- Bez psychopatológie

- Schopnosť sebareflexie
- Schopnosť zvládať agresivitu
- Osobnostná zrelosť
- Primerané kognitívne schopnosti
- Duševná rovnováha
- Zrelá sexualita
- Primerané sebavedomie a sebaúcta
- Odolnosť voči stresu
- Kongruencia
- Pripravenosť ďalej sa vzdelávať a odborne rásť

Sociálny kontext profesionálneho rodiča

- Harmonické rodinné prostredie
- Pozitívne vzťahy so širším okolím
- Spoľahlivosť na predchádzajúcich pracoviskách

Možná špecializácia profesionálneho rodiča – podľa potrieb detského domova a v súlade s vedomosťami, zručnosťami a kvalifikačnými predpokladmi profesionálneho rodiča:

Možná špecializácia aj so stanovenými kvalifikačnými predpokladmi je daná zákonom v § 53 ods. 10.

Okrem toho sa profesionálny rodič môže na základe svojich skúseností, zručností a pod. vyprofilovať na profesionálneho rodiča, ktorý:

- Poskytuje predovšetkým krátkodobú starostlivosť deťom, ktoré sa po krátkom čase potrebnom na sanáciu biologickej rodiny vracajú späť do svojho prirodzeného prostredia, alebo tým deťom, ktorým je sprostredkovaná náhradná rodinná starostlivosť.
- Poskytuje dlhodobú starostlivosť deťom, ktorým nebolo možné sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť.
- Poskytuje starostlivosť deťom v určitom veku, príp. so špecifickými problémami, ktoré však nespádajú do § 53 ods. 10.